

MILLIY KUTUBXONA FAOLIYATIDA TURLI RESUSRLAR VA XALQARO HAMKORLIKNING AHAMIYATI

Umarjon Shomirzayev Xamidovich
Toshkent shahar Shayxontohur tuman
axborot-kutubxona markazi direktori

Annotatsiya: Milliy kutubxona har bir davlatning madaniy merosi va ilmiy taraqqiyotining muhim poydevori hisoblanadi. U nafaqat kitoblar va boshqa bosma nashrlarni to'plash va saqlash vazifasini bajaradi, balki ilm-fan, ta'lim va madaniyat sohalarida keng ko'lamli faoliyat olib boradi. Milliy kutubxonalar zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanib, o'z resurslarini keng jamoatchilikka taqdim etadi va ilmiy tadqiqotlarni qo'llab-quvvatlaydi. Kutubxonaning resurslari va xalqaro hamkorligi uning samaradorligini va jamiyatga ta'sirini oshirishda muhim rol o'ynaydi.

Kalit so'zlar: kutubxonalar, resurslar, kitob, axborot, gazeta, taqdimotlar, hamkorlik, mutaxassislar, ilmiy tadqiqotlar.

Milliy kutubxonaning asosiy vazifalaridan biri bu milliy resurslarni jamlashdir. Bu resurslar nafaqat kitoblar va jurnallarni, balki qo'lyozmalar, arxiv hujjatlari, audiovizual materiallar, raqamli kolleksiyalar va boshqa ko'plab turdagi axborot manbalarini o'z ichiga oladi. Milliy kutubxona ushbu boyliklarni tizimli ravishda to'plab, ularni saqlash va himoya qilishni ta'minlaydi. Bu resurslarning mavjudligi va ularning sifatli saqlanishi milliy madaniyat va tarixni saqlash, avloddan avlodga yetkazishda muhim ahamiyatga ega. Shuningdek, ular ilmiy tadqiqotlar uchun asosiy manba hisoblanadi, chunki tadqiqotchilar, talabalar va mutaxassislar mazkur resurslardan foydalanib, yangi bilimlar yaratadilar. Milliy kutubxonaning resurslarini zamonaviy axborot texnologiyalari yordamida raqamlashtirish jarayoni kutubxonaning faoliyatini yangi bosqichga olib chiqmoqda. Raqamlashtirish orqali kutubxona kolleksiyalariga global miqyosda kirish imkoniyati yaratiladi. Bu esa nafaqat o'z mamlakatidagi foydalanuvchilar, balki butun dunyo bo'ylab qidiruvchilar uchun ham

katta qulaylik beradi. Raqamli resurslar taqdimoti kutubxonani faqat ma'lumotni saqlovchi joy emas, balki axborot markaziga aylantiradi. Shuningdek, raqamlashtirish kutubxonaning saqlash jarayonini ham yengillashtiradi, chunki qog'oz shaklidagi hujjatlarning eskirishi va yo'qolish xavfi kamayadi. Milliy kutubxonaning yana bir muhim jihati – xalqaro hamkorlikdir. Globalizatsiya davrida axborot almashinuvi va ilmiy hamkorlik milliy kutubxonalar uchun yangi imkoniyatlarni ochib beradi. Xalqaro hamkorlik orqali kutubxonalar o'zaro tajriba almashish, eng yaxshi amaliyotlarni o'rganish va resurslarni birgalikda rivojlantirish imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu esa milliy kutubxonalar faoliyatining samaradorligini oshiradi va ularni xalqaro axborot maydonida raqobatbardosh qiladi. Shuningdek, xalqaro loyihalarda ishtirok etish kutubxonachilik sohasida yangi texnologiyalar va yondashuvlarni joriy qilishga yordam beradi.[1]

Xalqaro hamkorlik doirasida tashkil etiladigan konferensiyalar, seminarlar va treninglar kutubxonachilarning malakasini oshirishga xizmat qiladi. Bu tadbirlar orqali mutaxassislar yangi bilim va ko'nikmalarni egallab, o'z ish faoliyatida qo'llaydilar. Shu tarzda, milliy kutubxonalar nafaqat milliy bilim markazi bo'lib qolmay, balki xalqaro ilmiy va madaniy jarayonlarda faol ishtirok etuvchi muassasalarga aylanadi. Xalqaro hamkorlik, shuningdek, kutubxonalarning modellarini yangilash va innovatsiyalarni joriy etish imkoniyatlarini kengaytiradi.[2]

Milliy kutubxonalarning resurslari va xalqaro hamkorligi ta'lim tizimiga ham katta ta'sir ko'rsatadi. Kutubxonalar ta'lim muassasalari bilan yaqin aloqada bo'lib, talabalar va o'qituvchilarga keng ko'lamli o'quv-materiallar taqdim etadi. Bu esa ta'lim sifatini oshirishga xizmat qiladi. Shuningdek, kutubxonalarda olib boriladigan ilmiy tadqiqotlar natijalari ta'lim jarayoniga kiritilib, yangi bilimlarning tarqalishiga yordam beradi. Shu bois, milliy kutubxonalar ta'limning rivojlanishida muhim omil hisoblanadi.[3]

Bundan tashqari, milliy kutubxonalar jamiyatning madaniy hayotida markaziy rol o'ynaydi. Ular madaniy tadbirlar, ko'rgazmalar, adabiy kechalar va boshqa ijtimoiy faoliyatlarni tashkil etadi. Bu tadbirlar aholining madaniy saviyasini oshirishga, milliy

qadriyatlarni saqlashga ko'maklashadi. Milliy kutubxonalar shuningdek, yosh avlodni kitobxonlikka jalb qilish, ularning bilim olishga bo'lgan qiziqishini uyg'otish mas'uliyatini ham o'z zimmasiga oladi. Shu tariqa, kutubxonalar jamiyatda ma'rifat markazi sifatida faoliyat yuritadi.[4]

Xalqaro hamkorlik orqali milliy kutubxonalar o'z resurslarini boyitish bilan birga, global axborot makoniga integratsiya qilinadi. Bu esa davlatning madaniy diplomatiyasini rivojlantirishga xizmat qiladi. Kutubxonalar orqali o'zbek madaniyati va ilm-fani dunyoga tanitiladi, milliy brendning shakllanishi va mustahkamlanishiga hissa qo'shiladi. Shu bilan birga, xalqaro hamkorlik milliy kutubxonalarni zamonaviy axborot texnologiyalari bilan jihozlash va ularni rivojlantirish uchun qo'shimcha imkoniyatlar yaratadi, bu esa ularning raqobatbardoshligini oshiradi. Milliy kutubxonaning resurslari va xalqaro hamkorligi sohasida duch kelinadigan muammolar ham mavjud. Masalan, moliyaviy resurslarning yetishmasligi kutubxonaning faoliyatini cheklashi mumkin. Shuningdek, ba'zan texnologik yangilanishlar sekin amalga oshiriladi yoki yirik xalqaro loyihalarga qo'shilish uchun yetarli imkoniyatlar topilmaydi. Bu holatlar milliy kutubxonaning rivojlanishiga to'sqinlik qiladi. Shu bois, davlat va jamoatchilik tomonidan kutubxona faoliyatiga doimiy e'tibor qaratish, moliyalashtirishni oshirish va xalqaro hamkorlikni kengaytirish zarur. Milliy kutubxona faoliyatida resurslarni samarali boshqarish va ulardan foydalanishning yangi metodlarini joriy etish muhimdir. Bu borada kutubxonachilik sohasidagi innovatsiyalarni o'zlashtirish, raqamli platformalarni rivojlantirish, foydalanuvchilar ehtiyojlarini chuqur o'rganish talab qilinadi. Shuningdek, kutubxonalar o'rtasida resurslar almashinuvi, birgalikda loyiha amalga oshirish kabi yangi hamkorlik shakllarini yo'lga qo'yish muhim. Bu esa resurslarning samaradorligini oshirib, kutubxonalar faoliyatini yanada rivojlantiradi. Milliy kutubxona zamonaviy jamiyatda axborot va bilim markazi sifatida o'z o'rnini mustahkamlab bormoqda. Ularning boy resurslari va xalqaro hamkorligi orqali yaratilayotgan imkoniyatlar jamiyatning intellektual salohiyatini oshirishda muhim rol o'ynaydi. Kutubxonalar nafaqat tarixiy merosni saqlaydi, balki yangi bilimlarni

yaratish va tarqatishda ham faol ishtirok etadi. Shu bois, milliy kutubxonaning resurslarini boyitish va xalqaro hamkorlikni kengaytirish davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri bo'lishi zarur.[5]

Xulosa:

Xulosa qilib aytganda, milliy kutubxonaning faoliyati ko'p qirrali va keng ko'lamli bo'lib, uning asosiy ustunligi boy resurslar va samarali xalqaro hamkorlikdan iborat. Resurslar milliy madaniyat va ilm-fan taraqqiyotining asosi hisoblanadi, xalqaro hamkorlik esa kutubxonaning global axborot maydonidagi o'rnini mustahkamlashga xizmat qiladi. Bu ikki omil birgalikda milliy kutubxonani zamonaviy, innovatsion va jamoatchilik uchun ochiq ilmiy-ma'rifiy markazga aylantiradi. Shuning uchun, kutubxonachilik sohasidagi rivojlanish strategiyalarida resurslarni kengaytirish va xalqaro hamkorlikni mustahkamlashga katta e'tibor qaratish lozim. Bu esa nafaqat kutubxonaning, balki butun jamiyatning intellektual va madaniy salohiyatini oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. H.Karimova (2025). "Kutubxonalarning innovatsion faoliyati"
2. H.Karimova (2023). "Kitobxonlikka keng yo'l"
3. Axmedov, S. "Milliy kutubxonalar va raqamli transformatsiya: zamonaviy tendensiyalar" – Toshkent: Ilm-Ziyo, 2019.
4. Karimova, N. "Kutubxonachilikda xalqaro hamkorlik: istiqbollar va muammolar" – Toshkent: Sharq, 2021.
5. Tursunov, O. "Raqamli resurslar va ularning milliy kutubxonadagi o'rni" – Samarqand: SamDU Nashriyoti, 2018.
6. Qodirov, B. "Milliy kutubxonalar va madaniy merosni saqlash" – Toshkent: Fan va Texnologiya, 2020